

GRUNDLAGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 7/2005 rd

Berättelse om regeringens åtgärder under år 2004

INLEDNING

Remiss

Riksdagen sände den 6 april 2005 berättelsen om regeringens åtgärder under år 2004 (B 3/2005 rd) till grundlagsutskottet för beredning.

(FiUU 18/2005 rd, FvUU 16/2005 rd, LaUU 11/2005 rd, KoUU 9/2005 rd, JsUU 11/2005 rd, FsUU 6/2005 rd, KuUU 8/2005 rd, ShUU 6/2005 rd, EkUU 13/2005 rd, FrUU 2/2005 rd, AjUU 7/2005 rd och MiUU 20/2005 rd).

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har alla fackutskott utom utrikesutskottet lämnat utlåtande om ärendet. Utlåtandena är bifogade betänkandet

Samband med andra handlingar

Utrikesutskottet har lämnat ett betänkande om avsnittet utrikes- och säkerhetspolitiken (UtUB 12/2005 rd).

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Behandlingen av riksdagens ståndpunkter

Syftet med behandlingen i fackutskott

Sedan 1998 har regeringens berättelse om sina åtgärder haft ett nytt upplägg. Berättelsen består av tre delar. Den första delen är ett allmänt avsnitt med en kortfattad rapport om genomförandet av regeringsprogrammet och om regeringens EU-politik samt en allmän överblick över verksamheten inom varje ministerium. Den andra delen är en utrikes- och säkerhetspolitisk överblick. I den tredje delen ingår regeringens åtgärder ministerium för ministerium med anledning av riksdagsbeslut.

I riksdagens arbetsordning från 2000 förbehölls berättelsen om regeringens åtgärder en sär-

ställning i riksdagsbehandlingen som innebär att två utskott, grundlagsutskottet och utrikesutskottet, båda lämnar betänkande till plenum om berättelsen. Med stöd av 32 § 4 mom. i arbetsordningen behandlar utrikesutskottet berättelsen när det gäller utrikes- och säkerhetspolitik och grundlagsutskottet till övriga delar. Utifrån ett beslut av riksdagen yttrar sig de övriga permanenta fackutskotten om berättelsen till grundlagsutskottet (TKF 1/1999 rd, s. 20).

Yttrandeförfarandet har flera olika syften. Tack vare förfarandet får varje utskott möjlighet att yttra sig om regeringens åtgärder med anledning av de uttalanden som respektive utskott föreslagit i sina betänkanden och som godkänts av riksdagen. I berättelsen redogörs till exempel för vilka åtgärder det behöriga ministeriet har vidtagit med anledning av uttalandena. I förekommande fall anges också orsakerna till varför re-

geringen uppger att ett uttalande inte föranleder några åtgärder från regeringens sida. Det ingår i fackutskottens uppdrag att inom ramen för sitt ansvarsområde göra en bedömning av om regeringens ståndpunkt kan accepteras eller inte. Denna uppföljning av riksdagens uttalanden är, enligt grundlagsutskottets uppfattning, ett minimikrav som varje utskott bör uppfylla i behandlingen av regeringens berättelse. Dessutom kan utskotten med hjälp av yttrandeförfarandet göra en utvärdering av regeringens verksamhet under året inom respektive utskotts ansvarsområde. I behandlingen av berättelsen kan fackutskotten också i överensstämmelse med gällande praxis ta upp specialteman som de av en eller annan orsak anser vara nödvändiga.

Uttalanden på grundval av betänkanden från grundlagsutskottet

Proportionalitet i riksdagsval. Uttalandet (s. 138) hänför sig till proposition RP 1/1998 rd. Riksdagen förutsatte att regeringen utreder proportionalitetsproblemen vid riksdagsval och i förekommande fall bereder ändringar i vallagstiftningen som dels stärker proportionaliteten, dels förhindrar splittring av det politiska fältet. I samband med proposition RP 48/1998 rd godkände riksdagen ett liknande uttalande (s. 139).

I berättelsen om sina åtgärder 2002 motiverade regeringen varför den ansåg frågan vara slutbehandlad för den då avslutade valperioden. Grundlagsutskottet godtog förklaringen, men ansåg det ändå nödvändigt att regeringen framöver redogör för sina nya åtgärder med anledning av uttalandena.

Justitieministeriet tillsatte den 27 april 2004 en kommission med uppgift att utreda och utvärdera hur det nuvarande valsystemet fungerar med avseende på förhållandet mellan väljare och riksdagsledamöter samt att lägga fram förslag till hur valsystemet kunde förbättras. Kommissionen ska utreda möjligheterna att förbättra proportionaliteten i riksdagsval. Kommissionen är ett led i politikprogrammet för medborgarinflytande som finns inskrivet i regeringsprogrammet för statsminister Matti Vanhanens regering.

Enligt åtgärdsberättelsen gick kommissionens mandat ut den 31 maj 2005.

Framtida regeringsberättelser bör också rapportera nya åtgärder med anledning av uttalandena.

Författningssamlingen och författningsdata. Det första uttalandet (s. 140) gäller proposition RP 174/1999 rd. Regeringen förutsatte att mervärdesskattelagen tolkas så att Finlands författningssamling betraktas som skattefri tidskrift i den mening som lagen avser. Det andra uttalandet gäller förtydligande och komplettering av mervärdesskattelagen så att Finlands författningssamling och riksdagshandlingarna kan betraktas som moms fria trycksaker.

Regeringen anser det inte befogat att bredda skattefriheten för abonnerade tidningar och tidskrifter genom lagändringar. I betänkandet om regeringens berättelse för 2001 framhöll grundlagsutskottet att Finlands författningssamling och riksdagshandlingarna har en särställning som officiella publikationer och ansåg det därför nödvändigt att momsreglerna omprövas i detta hänseende. Grundlagsutskottet ansåg vidare att regeringen inom sig bör göra en sådan utredning och lämna den till utskottet för kännedom. Vidare ansåg utskottet det onödigt att uttalandena nämns i berättelsen när utredningen har gjorts (GrUB 12/2002 rd, s. 3). I samband med regeringens berättelse för sina åtgärder år 2002 upprepade utskottet denna uppfattning (GrUB 5/2003 rd, s. 2) och år 2003 (GrUB 2/2005 rd, s. 2/II). Än så länge har grundlagsutskottet inte fått någon utredning. Därför bör uttalandena och de anknytande åtgärderna också framöver rapporteras i berättelsen.

Ålands självstyrelse. Uttalandet (s. 146) hänför sig till proposition RP 18/2002 rd. Riksdagen förutsatte att regeringen i samråd med landskapet Åland skyndsamt utreder om bestämmelserna i självstyrelselagen om grunderna för presidentens utövande av sin vetorätt behöver ändras till den del det gäller relationen mellan landskapslagarna och kravet i internationella konventioner och EG-rättsakter och att regeringen

lämnar en proposition med förslag till lag om ändring av självstyrelselagen i detta hänseende. I ett annat uttalande beträffande samma proposition förutsatte riksdagen att regeringen utreder behov och möjligheter att föra över den specialuppgift som finns inskriven i 19 § i självstyrelselagen från högsta domstolen till något annat oberoende rättskipningsorgan.

Med anledning av uttalandet har justitieministeriet fört diskussioner med landskapsregeringen på Åland. Enligt regeringens uppfattning har systemet huvudsakligen fungerat tillfredsställande. En ändring av systemet är förknippad med principiellt viktiga konstitutionella frågor och frågor som hänför sig till grunderna för Ålands självstyrelse. Regeringen menar att det inte finns något behov av skyndsamma reformer och att reformer inte kan inledas utan grundliga utredningar. Justitieministeriet har av denna anledning beställt en utredning av en utomstående expert. Utredningen ska enligt planerna bli klar inom oktober 2005.

Också framöver bör regeringen rapportera vilka nya åtgärder som vidtagits med anledning av uttalandena.

Särskilda bestämmelser om kyrkliga helger. Uttalandet (s. 159) hänför sig till proposition RP 249/2001 rd. Riksdagen förutsatte att regeringen låter reda ut vilka särskilda bestämmelser om kyrkliga helger som behövs med beaktande av bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna.

I berättelsen sägs att reglerna för kyrkliga helger är spridda över flera ministeriers ansvarsområden. Frågan gäller särskilt reglerna för offentliga tillställningar i förhållande till öppettiderna för inkvarterings- och förplägnadsrörelser. Riksdagen behandlar för närvarande proposition RP 138/2004 rd med förslag till lag om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet samt vissa lagar som har samband med den. I propositionen föreslås inga specialbestämmelser om öppettider under helger för inkvarterings- och förplägnadsrörelser.

Den utredning som riksdagen förutsätter i sitt uttalande bör enligt regeringen lämpligen göras först när reglerna för inkvarterings- och förplägnadsverksamhet har reviderats. Då har man större erfarenhet av vilka effekter de upphävda bestämmelserna om s.k. nöjesförbud har haft.

Rapporteringen i berättelsen görs på behörigt sätt. Regeringen har ändå anledning att också framöver redovisa sina åtgärder i anknytning till uttalandet.

Utlåtandena från fackutskotten

I utlåtandena till grundlagsutskottet yttrar sig fackutskotten för det mesta om riksdagens tidigare uttalanden inom sina ansvarsområden. Vissa av utskotten går dessutom in på specialteman i sina utlåtanden. Grundlagsutskottet har inte gått närmare in på fackutskottens synpunkter visavi uttalandena eller över lag kommenterat uttalandena. Utskottet föreslår emellertid ett uttalande (*Utskottets förslag till uttalande*) där det förutsätts att regeringen på behörigt sätt beaktar de anmärkningar till riksdagens tidigare uttalanden som ingår i betänkandet och i de bifogade uttalandena och som är tänkta att uppmärksammas av regeringen samt övriga kommentarer, om de kräver åtgärder från regeringens sida.

Förslag till beslut

Grundlagsutskottet föreslår

att betänkandet sänds till regeringen för kännedom och

att ett uttalande godkänns (Utskottets förslag till uttalande).

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen på behörigt sätt beaktar de anmärkningar till tidigare uttalanden från riksdagen som ingår i betänkandet och i de bifogade utlåtandena samt övriga kommentarer, om de gäller regeringen.

GrUB 7/2005 rd — B 3/2005 rd

Helsingfors den 30 november 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kimmo Sasi /saml
medl. Hannu Hoskonen /cent
Roger Jansson /sv
Irina Krohn /gröna
Annika Lapintie /vänst
Outi Ojala /vänst

Klaus Pentti /cent
Markku Rossi /cent
Simo Rundgren /cent
Arto Satonen /saml
Seppo Särkiniemi /cent
Ilkka Taipale /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Sami Manninen.